

A stylized torch logo in white, featuring a flame with three wavy lines and a bowl-shaped base. The logo is centered vertically and horizontally on the slide.

OPETUSHALLINTO

KEVÄT 2015

FM, HTK Marjo Pakka

marjo.pakka@jkl.fi

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

OPPIMISTEHTÄVÄT

Tavoitteena hyvä hallinto

- 2-4 hengen ryhmissä. Myös yksilötyö on mahdollista.
- Tehtävät ovat kaikille yhteisiä (etä – ja lähiopiskelijat).

1. SÄÄDÖSKARTTA TAI SÄÄDÖSLISTA

- Tavoitteena hahmottaa opetusalan lainsäädännön moniulotteisuus.
- Harjoitellaan ryhmittelemään säädöksiä ja normeja
- Opiskellaan lain tekninen lukeminen
- Opiskellaan käyttämään peruskäsitteitä (laki, säädös, säännös, normi, ohje jne)

2. HYVÄ HALLINTO JA OPETTAJA PERUSOIKEUKSIEN TOTEUTTAJANA

- Esimerkkejä keksimällä pyritään sisäistämään, mitä on hyvä hallinto
- Tavoitellaan hyvää, omaa ammatillista virkamiesetiikkaa

3. VAPAAVALINTAINEN TEHTÄVÄ

- Tehtävä A: varhaiskasvatus -> lain yhteiskunnalliset ulottuvuudet
- Tehtävä B: perusopetus -> lapsen oikeudet, oppilashuollon rooli ja perusoikeudet
- Tehtävä C: II aste/korkea-aste/aikuiskoulutus -> esteellisyys ja oikeusturva

HALLINNON PERUSKÄSITTEISTÖÄ

HALLINTO:

Valtion legitimoimaa julkista valtaa, jonka tavoite on turvata päätöksenteon varmuus ja yksilöiden oikeusturva.

OIKEUSNORMI:

Oikeudellisen tekstin merkityssisältö -> toimintaohje

NORMISTO:

Toimintaohjeiden joukko

PERUSTUSLAKI:

Kansallisen oikeusjärjestyksen ylin säädös, joka määrittelee perusoikeudet, valtiomuodon perusteet ja ohjeet alempiasteisten lakien säätämisestä.

LAKI:

Eduskunnan säätämä velvoittava säädös. Voidaan kumota vain uudella lailla.

ASETUS:

Lakia täsmentävä säädös. (Presidentti, valtioneuvosto, ministeriö)

SÄÄDÖS:

Laki tai sitä alempi velvoittava ohje.

SÄÄNNÖS:

Yksittäinen toimintaohje. Voidaan rinnastaa käsitteeseen ”normi” kuitenkin sillä erotuksella, että säännös esiintyy usein kirjoitetussa muodossa esim. pykälä (§).

Normi voi olla myös tapanormi, joka ohjaa sosiaalista käytöstä yhteisössä. (”ei saa etuilla ruokajonossa”, ”ota lakki pois päästä sisätiloissa”, ”tervehditään toisiamme”).

OPETUSHALLINNON KESKEISET OIKEUSNORMIT JA SÄÄDÖSHIERARKIA

KV-LAINSÄÄDÄNTÖ JA PERUSTUSLAKI

EU-lainsäädäntö ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset

Perustuslaki 731/1999

KANSALLINEN YLEISLAINSÄÄDÄNTÖ ja ERITYISLAINSÄÄDÄNTÖ

Hallintolaki 434/2003

Hallintolain käyttölaki 586/1996

Kuntalaki 365/1995

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 621/1999

Henkilötietolaki 523/1999

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa 13/2003

Yhdenvertaisuuslaki 21/2004

Kielilaki 423/2003

Valtion virkamieslaki 750/994

Laki kunnallisesta viranhaltijasta 304/2003

Perusopetuslaki 628/1998

Lukiolaki 629/1998

Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 631/1998

Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998

Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998

Ammattikorkeakoululaki 351/2003

Yliopistolaki 558/2009

Rikoslaki 39/1889

ASETUKSET

Perusopetusasetus 852/1998 + muut eri koulutusalojen asetukset

Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista

tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 20.12.2001/1435 + muiden koulutusalojen tuntijaot

Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 14.12.1998/986

MUUT

Opetushallituksen ohjeet ja määräykset

Opetussuunnitelman perusteet

Paikalliset ja alueelliset OPSit

Kunnalliset valtuuston ja sivistystoimen johtosäännöt

Koulun johtosäännöt/toimintasuunnitelma ja järjestysäännöt

Lainkäyttöratkaisut ja oikeuskäytäntö (HaO, KO, KHO, KKO, EOA)

Oikeuskirjallisuus

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Rehtori-instituutti

MITEN LAKIA LUETAAN?

Lain antopäivämäärä

21.8.1998/628

På svenska

Vietetiedot

Katso tekijänoikeudellinen huomautus [käyttöehdoissa](#).

*Lain nimi
lyh. PoL*

Perusopetuslaki 21.8.1998/628

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Lait jakaantuvat lukuihin

Soveltamisala ja tavoitteet

Otsikko kertoo luvun sisällön

1 § (19.12.2003/1136)

Soveltamisala

Soveltamisala kertoo, milloin lakia voi soveltaa

Tässä laissa säädetään perusopetuksesta ja oppivelvollisuudesta.

Lisäksi laissa säädetään pääsääntöisesti oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna annettavasta esiopetuksesta, perusopetuksen oppimäärän suorittaneille annettavasta lisäopetuksesta, maahanmuuttajille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta sekä aamu- ja iltapäivätoiminnasta. Jos tämän lain mukaista esiopetusta järjestetään lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) 1 §:n 2 tai 3 momentin tarkoittamassa päivähoitopaikassa, esiopetukseen sovelletaan lisäksi, jollei tässä laissa tai sen nojalla asetuksella toisin säädetä, mitä lasten päivähoidosta annetussa laissa tai sen nojalla asetuksella säädetään.

Muilla kuin oppivelvollisille järjestettävästä perusopetuksesta säädetään 46 §:ssä.

~~Aamu- ja iltapäivätoiminnasta säädetään 8 a luvussa.~~ Muista tämän lain säännöksistä aamu- ja iltapäivätoimintaan sovelletaan 40, 41 ja 43 §:n sekä 44 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä.

Ks. Suomen perustusL [731/1999 16 §](#) ja [123 § 2 mom.](#) Ks. A lasten päivähoidosta [239/1973](#).

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Rehtori-instituutti

JULKINEN VALTA

Perustuslaki 2.3§ (oikeusvaltioperiaate)

Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

Julkisen vallan lakiperusteisuus

- a) Julkisen vallankäytön on perustuttava lakiin -> demokraattisesti säädetyt lait
- b) Julkinen valta on pakkovaltaa -> viranomainen <- > asianosainen

Julkisen vallan lakisidonnaisuus

- a) Hallinto on aina alisteinen lainsäädännölle -> mielivallankielto
- b) "on noudatettava tarkoin" viittaa julkisen vallan huolellisuusvelvoitteeseen

Julkisen vallan kontrolli (PL 21 § ja 118§)

- a) Perustuslain takaama julkisen vallan suoja (mm. oikeus saada asiansa käsitellyksi, oikeus tulla kuulluksi, oikeus saada päätös asiassaan.)
- b) Oikeus muutoksenhakuun
- c) Virkamiesten rikosoikeudellinen vastuu

Perustuslaki 21§ (oikeusturva)

Jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä (joutuisuus) lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

(palvelu - ja puolueettomuusperiaate, huolellisuusvaatimus)

Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla (viranomaisiin kohdistuva kontrolli).

VIRANOMAINEN, VIRANHALTIJA ja ASIANOSAINEN

Viranomainen

- kaikki julkista valtaa käyttävät yhteisöt ovat viranomaisia (virastot, laitokset)
- valtio ja kunnan hallintoviranomaiset
- henkilön muodostamat viranomaiset (tasa-arvovaltuutettu, tietosuojavaltuutettu)

Viranhaltija (KVhL 304/2003)

- Viranhaltija on henkilö, joka on virkasuhteessa kuntaan
- Hoitaa tehtävänsä sille perustetussa virassa -> virkasuhde
- Käyttää julkista valtaa -> huom! Virattomat tuntiopettajat ovat myös virkasuhteessa

Miksi opettaja tarvitsee virkasuhteen?

- Opettaja tekee hallintopäätöksiä -> arviointi
- Opettajalla voi olla tarkastus/valmistelu ja toimeenpanotehtäviä
- Opettajan työtä täytyy pystyä valvomaan
- Julkinen valta on venyvä käsite -> vaikutukset toisen henkilön etuun, oikeuteen, velvollisuuteen
- Tilanne, jossa työntekijä joutuisi käyttämään julkista valtaa, riittää perusteeksi virkasuhteen perustamiselle.

Asianosainen (HL 11§)

- *Hallintoasiassa asianosainen on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee.*
- Viranomainen on harvoin käsiteltävässä asiassa asianosainen. Vaihtelee oikeudenaloittain.
- Asianosainen saa käyttää asiassaan asiamiestä tai avustajaa. -> valtakirja

VIRKAVASTUU

KVhL 17 § ”Viranhaltijan on suoritettava virkasuhteeseen kuuluvat tehtävät **asianmukaisesti ja viivytyksettä** noudattaen asianomaisia säännöksiä ja määräyksiä sekä työnantajan **työnjohto – ja valvontamääräyksiä**.

Viranhaltijan on toimittava tehtävässään **tasapuolisesti ja käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla.**” -> mitä merkittävämpi tehtävä, sitä ankarampi käyttäytymisvelvoite

Virkavastuu = viranhaltija tuntee lain. Hän vastaa päätöstensä ja toimiensa lainmukaisuudesta. (PL 118§)

Virkavastuuseen kuuluvat

- Virkamiesoikeudellinen vastuu
- Rikosoikeudellinen vastuu -> RL 40 luku virkarikokset
- Vahingonkorvausvastuu -> VahL 4 §

Vahingonkorvaamisen yleisperiaatteet

- Tarkoituksena estää vahingon syntyminen ja korvaus kärsineelle osapuolelle, jos vahinko jo tapahtunut
- PL 118.3§:n mukaan virkamies itse on vastuussa vahingosta -> kohdistuu myös isännänvastuussa olevaan julkisyhteisöön
- Julkisyhteisöllä työnantajana ensisijainen korvausvastuu vahingosta, jonka viranhaltija virheellään tai laiminlyönnillään aiheuttaa. -> virkamiehen korvausvastuu toissijainen
- Työnantaja voi myöhemmin periä saataviaan viranhaltijalta regressikanteella.

HYVÄN HALLINNON PERUSTEET

Hallintolaki 434/2003

1. Hallintolaki on kaikkien koulutusalojen yhteinen yleislaki, jonka tarkoitus on edistää
 - hyvää hallintoa
 - palvelujen tuloksellisuutta (taloudellisuus ja vaikuttavuus)
 - hallinnossa asioivien oikeusturvaa
2. Hallintolakia sovelletaan kuntien ja valtion viranomaisessa ja erityishallinnon aloilla erityislainsäädännön rinnalla. (esim. seurakunnissa kirkkolaki ja hallintolaki)
3. Hyvä hallinto koostuu normeista, säännöistä ja tavoitteista
 - Neuvontavelvollisuus (HL 8§)
 - Hyvän kielenkäytön vaatimus (HL 9§)
 - Viranomaisten yhteistyö (HL 10§)
 - Asioiden käsittelyn viivytyksettömyyden periaate (HL 23§)
 - Kuulemisperiaate (HL 34§) ja perustelupakko (HL 45§)
 - Palveluperiaate (HL 7§)

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Rehtori-instituutti

HALLINNON KESKEISET OIKEUSPERIAATTEET

Hallintolaki (434/2003) 6§

*Viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia **tasapuolisesti** sekä **käytettävä toimivaltaansa** yksinomaan lain mukaan **hyväksyttäviin tarkoituksiin**. Viranomaisen toimien on oltava **puolueettomia** ja **oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden**. Niiden **on suojattava** oikeusjärjestyksen perusteella **oikeutettuja odotuksia**.*

Tasapuolisesti = yhdenvertaisuuden periaate

Opettaja toimii johdonmukaisesti ja tasapuolisesti. Kaikille opiskelijoille on samat oikeudet.

Opettaja ei voi syrjiä ketään.

Käytettävä toimivaltaansa hyväksyttäviin tarkoituksiin = tarkoitussidonnaisuuden p.a.

Opettaja ei saa kohdella opiskelijoitaan mielivaltaisesti vaan päätösten tulee olla aina lainmukaisia.

Puolueettomuus = objektiviteetti

Opettajan on käyttäydyttävä asiallisesti eikä hän saa suosia ketään. Opettaja ei saa edistää työssään omia tai julkisyhteisön taloudellisia etuja. Päätösperusteet (arviointi!) on annettava etukäteen. Lahjusten ottaminen on kriminalisoitu (RL 40).

Oikeasuhteisuus = suhteellisuusperiaate

Tekojen ja seurausten suhde on oltava oikeassa suhteessa toisiinsa nähden. Jos opettaja joutuu rankaisemaan oppilasta, rangaistusta on ankaroitettava vähitellen.

Oikeutettujen odotuksien suoja = luottamuksensuojan periaate

Hallinnossa asioivan on voitava luottaa siihen, että viranomaisen päätökset ja hallintotoimet ovat lainmukaisia.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Kysyttävää,
Lisättävää, poisotettavaa?

KIITOS!

Marjo.pakka@jkl.fi
www.marjopakka.fi

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Rehtori-instituutti